

STORTINGET

Innst. 74 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 111 L (2017–2018)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Kunnskapsdepartementet foreslår i proposisjonen å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap, med endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften. Løsning fra annet statsborgerskap vil ikke lenger være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap, og norske borgere vil ikke lenger automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke.

Det foreslås videre en ny bestemmelse om gjenerverv for personer som tidligere har mistet sitt norske statsborgerskap på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Det vises i proposisjonen til anmodningsvedtak nr. 525 av 15. mars 2016 ved behandlingen av Representantforslag 10 S (2015–2016), samt punkt 5 i Jeløya-plattformen.

Det vises i proposisjonen til at å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap reflekterer en utvikling med økende globalisering, der mange har tilknytning til flere land. Forslaget innebærer en harmonisering med regelverket i de øvrige nordiske landene, og flertallet av europeiske land. Gitt at det etter dagens regelverk gis en rek-

ke unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap, vil forslaget innebære en større grad av likebehandling og forutsigbarhet. Det vil også gi nordmenn som har tilknytning til andre land en bedre mulighet for å opprettholde eller gjenerverve sitt norske statsborgerskap. Forslaget må også ses i sammenheng med Stortingets vedtak om endringer i statsborgerloven om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold, jf. Prop. 146 L (2016–2017) og Innst. 173 L (2017–2018). Ny bestemmelse i statsborgerloven § 26 a om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold ble vedtatt 20. mars 2018. Bestemmelsen trer i kraft 1. januar 2019. Dobbelt statsborgerskap er en forutsetning for å frata personer det norske statsborgerskapet på grunn av terrorhandlinger eller liknende.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 20. desember 2017 ut høringsnotat med forslag til endringer i statsborgerloven. I proposisjonens pkt. 2.3 gis en oversikt over høringsinstansene, mens de enkelte høringsinstansenes synspunkter omtales under de enkelte forslagene i proposisjonen.

1.3 Gjeldende rett

1.3.1 Statsborgerloven

1.3.1.1 HOVEDREGELN OM ETT STATSBOGERSKAP

Gjeldende statsborgerlov bygger på prinsippet om ett statsborgerskap. Statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h fastsetter at søkere som hovedregel må løses fra tidligere statsborgerskap før de kan bli norske.

Av statsborgerloven § 23 følger det at norske borgere som ved søknad, melding eller uttrykkelig samtykke erverver annet statsborgerskap, uten unntak mister det norske statsborgerskapet.

Barn under 18 år som automatisk erverver et annet statsborgerskap fordi en av foreldrene som har del i for-

eldreansvaret erverver et annet statsborgerskap, taper sitt norske statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 annet ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger, eller hvis barnet er gift eller registrert partner.

1.3.1.2 UNNTAK FRA HOVEDREGELEN

Det gis i proposisjonen en oversikt over en rekke unntak fra hovedregelen, se proposisjonens punkt 3.1.3.

1.3.1.3 PRAKTISERINGEN AV PRINSIPPET OM ETT STATS- BORGERSKAP

Statistikk fra UDI i perioden 2010 til 2015 viser at over halvparten av de som søkte om norsk statsborgerskap fikk unntak fra løsningskravet.

Videre er det mange som har dobbelt statsborgerskap, fordi de automatisk har ervervet annet statsborgerskap ved fødsel. Dobbelt statsborgerskap tillates også når annet statsborgerskap erverves automatisk senere.

Dersom en norsk borger får et annet statsborgerskap etter søknad eller uttrykkelig samtykke, følger det av statsborgerloven § 23 at vedkommende automatisk taper det norske statsborgerskapet. Det gjelder både voksne og barn, uten unntak.

1.3.2 *Rettsvirkninger av norsk statsborgerskap*

Grunnloven § 106 annet ledd annet punktum slår fast at norske statsborgere ikke kan nektes adgang til riket. En norsk statsborger kan heller ikke utvises fra Norge. Det samme gjelder utlendinger som er født i Norge og senere uavbrutt har hatt fast bopel her, jf. utlendingsloven § 69. Norske statsborgere har videre rett til norsk pass etter reglene i passloven.

En annen sentral rettighet som er forbeholdt norske statsborgere, er retten til å stemme ved valg til Stortinget, jf. Grunnloven § 50. Grunnloven § 61 slår fast at ingen kan være stortingsrepresentant uten å være stemmeberettiget. Det er videre kun norske statsborgere som kan bli utnevnt til statsråd, jf. Grunnloven § 12.

Etter Grunnloven § 119 og lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) § 6 er norske statsborgere vernepliktige.

En norsk borger kan ikke utleveres til et annet land, jf. lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrøyttere mv. (utleveringsloven) § 2. Statsborgerskap legger imidlertid ingen begrensninger på overlevering av norske borgere etter reglene om overlevering av personer mellom Norge og andre nordiske stater på grunnlag av en nordisk arrestordre, jf. arrestordreloven. Når avtale mellom EU, Island og Norge 28. juni 2006 om overleveringsprosedyre mellom partene trer i kraft, vil norske borgere på visse vilkår kunne overleveres til andre EU-land, jf. arrestordreloven §§ 10, 12 og 15.

Norsk statsborgerskap har betydning for muligheten til å representere Norge i idrett, og det kan ha betydning for retten til utdanningsstøtte fra Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen).

Norsk statsborgerskap er også en forutsetning for å kunne ha visse stillinger.

Statsborgerskapet har også betydning for norske myndigheters muligheter for å yte diplomatisk beskyttelse og ulike former for konsulær bistand i utlandet.

1.3.3 *Rettslige rammer for departementets forslag*

Det følger av statsborgerloven § 3 at loven gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med andre stater og folkeretten for øvrig.

Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap og om militære forpliktelser i tilfelle av dobbelt statsborgerskap bygger på prinsippet om at dobbelt statsborgerskap så vidt mulig bør unngås.

Den europeiske konvensjonen om statsborgerskap av 1997 setter skranke for hvilke regler en statspart kan ha om tap av statsborgerskap.

1.3.4 *Utenlandsk rett og erfaringer fra andre land*

De øvrige nordiske landene tillater dobbelt statsborgerskap fullt ut. I pkt. 3.4 i proposisjonen gis en redegjørelse for de nordiske landenes regelverk på feltet, og for erfaringer landene har meldt om etter lovendringene som innebar å avvike prinsippet om ett statsborgerskap.

1.4 *Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap*

Departementet foreslår i proposisjonen å avvike prinsippet om ett statsborgerskap. Statsborgerskap vil ikke lenger være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap, og norske borgere vil ikke lenger automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke. En avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil innebære at statsborgerloven §§ 7 første ledd bokstav h og 10 må oppheves. Ettersom løsningskravet foreslås opphevet må også henvisningen til § 7 første ledd bokstav h i statsborgerloven §§ 16 første ledd og 17 første ledd utgå. Det samme gjelder krav om løsning fra tidligere statsborgerskap i § 20 første ledd annet punktum og §§ 21 og 22.

Statsborgerloven §§ 23 og 26 første ledd ble i høringsnotatet foreslått opphevet da bestemmelsene ble ansett å være utslag av prinsippet om ett statsborgerskap.

Det klare flertallet av høringsuttalelsene fra offentlige institusjoner og organisasjoner og samtlige privatpersoner er positive til å avvike dagens hovedregel om ett statsborgerskap.

Det vises i proposisjonen til at som bemerket i høringsnotatet, og av en rekke høringsinstanser, vil både det å beholde og avvikle prinsippet om ett statsborgerskap ha fordeler og ulemper – med flere positive enn negative sider.

Som nevnt både i høringsnotatet og av en rekke høringsinstanser er avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i tråd med samfunnsutviklingen. Departementet mener også at en endring av dagens hovedregel kan bidra til å anerkjenne at personer kan ha en sterk tilknytning til flere enn ett land.

I likhet med en rekke av høringsinstansene fremhever departementet at prinsippet om ett statsborgerskap i norsk rett er en uthult hovedregel.

Departementet trekker i proposisjonen frem at en avvikling av dagens hovedregel kan sørge for større grad av likebehandling av alle norske borgere.

Departementet viser til at det til tross for den høye ressursbruken i vurderingen av løsningskravet i statsborgerloven er mange personer som har mer enn ett statsborgerskap i Norge i dag.

Omfanget av personer som får unntak fra hovedregelen vil etter departementets vurdering tilsi at flere av innvendingene mot forslaget som er fremkommet i høringsnotatet og fra høringsinstansene, også er relevante etter dagens regelverk. Dette gjelder særlig konsekvenser for kriminalitets- og sikkerhetsbildet.

Det vises i proposisjonen til at forslaget også må ses i sammenheng med endringer i statsborgerloven om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold. Det er en forutsetning for å frata personer statsborgerskapet at disse har flere statsborgerskap enn det norske, og tapsregelen vil ikke få full effekt dersom ikke hovedregelen om ett statsborgerskap endres. Enkelte høringsinstanser har innvendinger mot å begrunne et forslag om avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i adgangen til å frata personer statsborgerskapet. Noen har også bemerket at de nye hjemlene for tap av statsborgerskap vil gjelde et lite antall saker. Departementet opprettholder vurderingen i høringsnotatet om at den nye hjemmelen for tap av statsborgerskap, og den foreslåtte avviklingen av dagens hovedprinsipp om ett statsborgerskap, kan bidra til å hindre terrorvirksomhet i Norge.

Departementet fremhever også at lovforslaget kan lette arbeid med retur av personer som har fått tilbakekalt sitt statsborgerskap grunnet eksempelvis uriktige opplysninger.

I høringsnotatet redegjorde departementet for mulige negative konsekvenser for kriminalitetsbildet. Det er kun Politiets utlendingsenhet som uttaler at de på denne bakgrunn ikke støtter forslaget. Departementet er enig med Kripos og Politidirektoratet i at det er viktig å være bevisst på utfordringene en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan medføre for kriminalitetsbekjempelsen.

Departementet vil imidlertid understreke at forslaget ikke innebærer endringer i de øvrige kravene for erverv av norsk statsborgerskap, herunder kravet til klarlagt identitet og vandel. Som påpekt av Oslo politidistrikt vil forslaget også kunne bidra til større oversikt og kontroll, da mange i dag gjenerverver opprinnelig statsborgerskap etter å ha fått innvilget det norske uten å opplyse om dette til norske myndigheter. I likhet med UDI viser departementet til at ID-kriminalitet er et økende problem allerede i dag. Mye taler for at tiltak for å bekjempe denne typen kriminalitet bør utredes uavhengig av det foreliggende lovforslaget.

Kontroll av biometri opp mot politiets biometriegister er planlagt å starte i 2020. Departementet legger til grunn at et slikt verktøy vil gjøre politiet i stand til å avsløre tilfeller av doble identiteter i sine systemer i større grad enn i dag.

Det vises i proposisjonen til at en moderat økning i antall søknader om, og innvilgelser av, norsk statsborgerskap vil medføre en økning i antall personer som er vernet mot utvisning, også ved alvorlig kriminalitet. Departementet viser her til at kravene som stilles til vandel etter de alminnelige reglene om statsborgerskap i statsborgerloven kapittel 3 bidrar til å forhindre at personer som har begått alvorlig kriminalitet får innvilget statsborgerskap før det har gått en viss tid (karenstid). Departementet viser for øvrig til ny tapshjemmel i statsborgerloven § 26 a om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold, som trer i kraft 1. januar 2019.

Departementet har merket seg innspillene om betydningen av statsborgerskap i barne bortføringsaker. Departementet gir i proposisjonens pkt. 4.3 en nærmere omtale av temaet. Departementet er på den bakgrunn av den oppfatning at det ikke finnes klare tendenser som tilsier at en eventuell endring av prinsippet om ett statsborgerskap vil vanskeliggjøre barne bortføringsaker i særlig grad. I enkelte saker kan det være en fordel at lovverket åpner for flere statsborgerskap, blant annet ved at muligheten for at barnet taper det norske statsborgerskapet grunnet erverv av et annet bortfaller. I andre saker kan flere statsborgerskap vanskeliggjøre retur av barnet til Norge og samarbeid med det andre landets myndigheter.

Det fremgår av høringsnotatet at det er svært vanskelig for utenriktjenesten å gi bistand i saker der norske borgere tvinges til å inngå ekteskap i andre land og at en endring av reglene om statsborgerskap vil kunne gjøre det enda vanskeligere å gi bistand. Innføring av dobbelt statsborgerskap vil kunne bidra til at både den tvangsgiftede selv, og andre familiemedlemmer fra Norge, vil kunne oppholde seg i dette landet i lengre tid enn dersom de ikke har dobbelt statsborgerskap. På den annen side stiller departementet seg bak IMDis uttalelse om at vanskeligheter med å yte konsulær bistand i disse sakene er et problem allerede i dag, da man i flere av lan-

dene hvor tvangsekteskap forekommer uansett ikke kan løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Departementet er videre enig i at endringen kan medføre at flere utenlandske borgere bosatt i Norge, blir norske statsborgere, noe som kan lette arbeidet med konsulær bistand overfor denne gruppen.

Departementet understreker viktigheten av å styrke forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll og øvrige integreringstiltak rettet inn mot grupper hvor tvangsekteskap forekommer.

Departementet mener videre det vil være viktig å tydeliggjøre konsekvensene av å erverve flere enn ett statsborgerskap overfor dem som med lovendringen vil kvalifisere til dette, slik svenske myndigheter har gitt innspill om – særlig at lovendringen kan begrense norske myndigheters mulighet til å yte konsulær bistand til norske borgere som reiser til et annet land de også har statsborgerskap i.

Departementet har merket seg innspill fra Oslo politidistrikt og Politidirektoratet om hvordan forslaget kan påvirke norske myndigheters mulighet til å forebygge straffbare forhold i utlandet, særlig ved at dagens regler om passhindringer i passloven kan miste noe av sin effekt. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere om det er hensiktsmessig å utrede disse spørsmålene nærmere.

Departementet har merket seg at forslaget kan begrense Forsvarets mulighet til å innkalle personer med dobbelt statsborgerskap til tjenestegjøring i Forsvaret. Departementet viser til at dagens regelverk er tilpasset situasjoner hvor den vernepliktige har flere statsborgerskap, jf. forsvarsloven § 6 første ledd andre punktum og andre ledd, og at dette allerede er en aktuell problemstilling.

Videre er departementet innforstått med at forslaget kan føre til flere klareringsnektelser i tråd med uttalelse fra blant annet Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Departementet finner ikke at det er grunnlag for å hevde at en generell åpning i lovverket for å tillate flere enn ett statsborgerskap vil svekke den enkeltes lojalitet eller følelse av tilhørighet til Norge. I likhet med flere høringsinstanser mener departementet at forslaget kan virke positivt på den enkeltes integreringsprosess, ved at flere gis muligheten til å formalisere sin tilknytning til Norge gjennom norsk statsborgerskap uten å måtte gi opp sitt opprinnelige. Dette synet er også i tråd med innspillene fra de øvrige nordiske landene. Departementet er likevel enig med IMDi i at det vil være viktig å se lovforslaget i sammenheng med øvrig integreringspolitikk for å sikre forslagets integreringsfremmende effekt.

Departementet er enig med Politidirektoratet i at det kan være hensiktsmessig å utrede om det bør være en plikt for den enkelte til å melde fra om erverv av nytt statsborgerskap i tillegg til det norske. Etter departe-

mentets vurdering vil det ikke være naturlig å innta en slik meldeplikt i statsborgerlovgivningen.

1.5 Gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske borgere

Departementet foreslår i proposisjonen en ny bestemmelse om gjenerverv ved melding for personer som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 eller som fått det norske statsborgerskapet tilbakekalt som følge av at løsningskravet ikke er oppfylt, jf. § 26 første ledd, eller etter tilsvarende bestemmelser i tidligere statsborgerskapslovgivning.

Formålet med den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen er å kompensere for tidligere tap av norsk statsborgerskap. Departementet understreker i proposisjonen at adgangen til gjenerverv ved melding kun skal gjelde personer som faktisk har ervervet norsk statsborgerskap og senere tapt dette som en følge av prinsippet om ett statsborgerskap.

Personer under 18 år som selv aldri har vært norske statsborgere, men som er barn av personer som gjenerverver norsk statsborgerskap etter ny bestemmelse om gjenerverv ved melding, omfattes ikke av ny § 22 a. Departementet foreslår at denne gruppen skal kunne erverve norsk statsborgerskap som bipersoner ved søknad etter reglene i § 17.

Enkelte høringsinstanser har uttalt at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap også må medføre endringer i statsborgerloven § 24, og at personer som har mistet statsborgerskapet som følge av fravær fra riket bør omfattes av den foreslåtte bestemmelsen om gjenerverv, eller på annen måte få lempeligere vilkår for å gjenerverve norsk statsborgerskap. Departementet er ikke enig i dette. Departementet anser ikke bestemmelsen om tap av statsborgerskap ved fravær fra riket for å være et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap. Departementet bemerker også at de øvrige nordiske landene har beholdt en bestemmelse tilsvarende § 24 i sin statsborgerlovgivning.

Departementet er enig med PST i at det bør være et krav om klarlagt identitet for å få gjenerverve statsborgerskapet etter den lempeligere regelen som fremmes i forslaget til ny § 22 a. Departementet antar at dette vil være uproblematisk i de fleste saker. Et krav om klarlagt identitet vil likevel kunne fungere som en sikkerhetsventil for myndighetene. Det foreslås at identitetskravet fremgår av ny gjenervervsbestemmelse i loven.

Departementet opprettholder forslaget om å stille krav til tilknytning til Norge for gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding. Departementet er enig med Advokatforeningen i at det foreslåtte kravet om at melderens må godtgjøre opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år, i utgangspunktet ikke vil være vanskelig å oppfylle.

Departementet har imidlertid merket seg UDIs uttalelse om at det foreslåtte tilknytningsvilkåret kan slå uheldig ut for meldere som ankom riket etter fylte 22 år og senere ervervet norsk statsborgerskap ved søknad. Departementet foreslår derfor i proposisjonen at tilknytningsvilkåret kun skal gjelde meldere som tidligere har ervervet norsk statsborgerskap ved fødsel eller ved adopsjon.

For å sikre at bestemmelsen blir enkel å håndheve, opprettholder departementet forslaget om at det ikke skal åpnes for en skjønnsmessig vurdering av melderens tilknytning til Norge i saker hvor melderer ikke kan godtgjøre å ha opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år. Hvilken dokumentasjon som skal være egnet til å godtgjøre opphold i Norge bør etter departementets syn være tilsvarende som etter vurderingen i § 24 annet ledd. Departementet foreslår at tilknytningsvilkåret må være oppfylt på tidspunktet meldingen inngis til norske myndigheter.

Som poengtert i høringsnotatet mener departementet at meldere som har gjenervert norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen, ikke skal omfattes av tapsregelen i § 24, og ikke trenger å søke om bibehold for å få beholde norsk statsborgerskap etter fylte 22 år, jf. § 24 annet ledd.

Etter departementets vurdering vil det være rimelig at lovbrudd får konsekvenser for adgangen til å erverve statsborgerskap også for tidligere norske borgere. Forslaget om å stille krav tilandel for å kunne gjenervere norsk statsborgerskap ved melding opprettholdes. Et krav omandel kan også ha en preventiv effekt.

Departementet opprettholder i proposisjonen forslaget om at den nye gjenervelsesbestemmelsen ikke skal gjelde personer som har blitt idømt ubetinget fengselsstraff i Norge eller i utlandet. Departementet opprettholder også forslaget om at adgangen til å gjenervere norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen ikke skal gjelde personer som er straffet etter en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127, jf. § 123. Departementet mener adgangen til gjenerverv heller ikke skal gjelde personer som er straffet etter tilsvarende bestemmelser i straffeloven 1902.

Da vandelskravet i høringsnotatet ble foreslått å gjelde ubetinget fengselsstraff, er departementets oppfatning at dette også må omfatte forvaringsstraff, samt strafferettslige særreaksjoner, herunder tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg.

Alternative straffereaksjoner som fullbyrdingsuttsettelse (betinget dom), ungdomsstraff, bøtestraff m.m., hvor en eventuell ubetinget fengselsstraff kan fastsettes som subsidiær fengselsstraff, skal ikke være til hinder for gjenerverv ved melding.

Departementet mener vandelskravet bør gjelde for alle barn som er over den kriminelle lavalder (15 år). Dette er i tråd med bestemmelsene omandel i de alminnelige reglene om erverv av statsborgerskap i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav g, jf. § 9. Som påpekt over vil vandelskravet knytte seg til hvorvidt barnet er idømt ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon, eller ikke.

For å sikre at regelen blir enkel å håndheve foreslår departementet at personer som ikke oppfyller vandelskravet ikke skal kunne gjenervere statsborgerskapet etter bestemmelsen. Det foreslås dermed ikke å innføre regler om karenstid, slik enkelte høringsinstanser har anbefalt. Av samme grunn foreslås det ikke å åpne for en forholdsmessighetsvurdering der vilkåret omandel ikke er oppfylt.

Det vises i proposisjonen til at det vil være naturlig å ta utgangspunkt i at vilkårene for gjenerverv etter ny § 22 a må være oppfylt på tidspunktet meldingen om gjenerverv kom inn til politiet eller norsk utenriksstasjon.

Departementet opprettholder i proposisjonen forslaget om at politiattest skal følge meldingen om gjenerverv, men er enig med Finnmark politidistrikt, Oslo politidistrikt og UNE i at vandelsattesten bør være uttømmende og utvidet, jf. politiregisterloven § 41 nr. 2. Politiattesten begrenses til å vise forhold som kan være av betydning for meldingssaken. Departementet mener det vil være hensiktsmessig at melderer selv må sørge for å søke om politiattest.

Departementet er av den oppfatning at adgang til å stille en meldingssak i bero ikke harmonerer godt med at erverv skjer på tidspunktet meldingen kom inn til rette myndighet. Departementet mener derfor ikke det er hensiktsmessig å innta en henvisning til ny § 22 a i statsborgerloven § 30 annet ledd, slik Oslo politidistrikt og Politidirektoratet har foreslått. Det foreslås derfor i proposisjonen at meldere som er siktet eller tiltalt for straffbare forhold som kan føre til ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon, ikke skal kunne gjenervere etter bestemmelsen. Dersom forholdet ikke fører til at melderer blir idømt de nevnte straffereaksjonene, kan denne inngi melding om gjenerverv på ny.

Enkelte høringsinstanser har bedt om en presisering om hvorvidt det skal være krav om utenlands vandelsdokumentasjon eller ikke. Det pekes i proposisjonen på argumenter for og imot.

Departementet foreslår i proposisjonen at kravet om politiattest begrenses til norsk politiattest fra det norske reaksjonsregisteret. En slik løsning vil, som UDI påpeker, være enkel å håndheve for forvaltningen, den vil også være digitaliseringsvennlig. Et generelt krav om å fremlegge vandelsdokumentasjon fra utlandet kan være vanskelig å oppfylle for flere tidligere norske bor-

gere som har vært bosatt i utlandet over en viss periode. Meldere som er ilagt straffereaksjoner i utlandet som kan få betydning for meldingssaken, plikter i henhold til statsborgerloven § 29 å opplyse om dette. Departementet viser for øvrig til at dersom det på et senere tidspunkt kommer frem at melderens har gitt uriktige opplysninger, vil det være adgang til å tilbakekalle statsborgerskapet etter statsborgerloven § 26.

Departementet opprettholder i proposisjonen forslaget om at melding om gjenerverv ikke skal godtas dersom hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot. Vilkåret skal praktiseres likt som tilsvarende vilkår i de alminnelige bestemmelsene om erverv av norsk statsborgerskap ved søknad, jf. § 7 annet ledd. Dette sikrer sammenheng i reglene om erverv av statsborgerskap.

Departementet opprettholder forslaget om at meldingsordningen finansieres ved at de som melder om gjenerverv av norsk statsborgerskap, må betale et gebyr. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om gebyrets størrelse, innkreving og unntak fra plikten til å betale gebyr, jf. § 32 annet punktum. Barn under 18 år er etter gjeldende regelverk unntatt fra plikten til å betale gebyr ved søknader om norsk statsborgerskap, og departementet mener det samme burde gjelde ny gjenervervsbestemmelse.

Det ble i høringsnotatet ikke foreslått å oppheve statsborgerloven § 24. Etter denne bestemmelsen kan nordmenn miste sitt statsborgerskap på grunn av for liten tilknytning til Norge. Departementet vurderte at endring av prinsippet om ett statsborgerskap ikke endrer det grunnleggende hensynet at det er ønskelig at norske borgere har en sterk tilknytning til Norge. Statsborgerloven § 24 ble således ikke ansett å være utslag av prinsippet om ett statsborgerskap, og departementet så ingen grunn til å endre bestemmelsen som følge av avvikling av prinsippet.

1.6 Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap

Departementet opprettholder i proposisjonen forslaget i høringsnotatet om å si opp kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap, forutsatt at Stortinget vedtar at Norge skal avvike prinsippet om ett statsborgerskap. Dette er en forutsetning for å kunne la borgerne beholde det norske statsborgerskapet selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig.

Departementet bemerket i høringsforslaget at en oppsigelse ikke anses som kontroversiell fordi Europarådet selv har endret innstilling til spørsmålet om tap av statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap. Det ble også vist til at det ifølge 1997-konvensjonen er

opp til landene selv å tillate dobbelt statsborgerskap i disse tilfellene.

Det fremgår av proposisjonen at departementet mener oppsigelse av kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963, forutsatt at Stortinget vedtar å avvike prinsippet om ett statsborgerskap, kan regnes som å være av mindre viktighet, og at beslutning om dette kan fattes ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

1.7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det vises i proposisjonen til at departementet vurderer at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil forenkle statsborgerregelverket og praktiseringen av det betraktelig. UDI vil ikke lenger måtte sette seg inn i og holde seg oppdatert på andre lands statsborgerregelverk.

I et flertall av sakene der det stilles krav om løsning fra annet statsborgerskap, må spørsmålet om løsning vurderes flere ganger i løpet av saksbehandlingen.

Politiet bemerket at avvikling av prinsippet i noen grad vil lette arbeid for politiets passutstedende myndighet og medføre en viss nedgang i antall oppholds-kortutstedelser.

Departementet har merket seg innspillene fra flere høringsinstanser om at forslagene i proposisjonen vil medføre økt sakstilfang og henvendelser fra publikum.

På bakgrunn av erfaringene i de øvrige nordiske landene legger departementet til grunn at økningen i antall søknader om statsborgerskap vil stige moderat. Omfanget av gjenervervsakene vil være vanskelig å anslå, departementet viser derfor til at det også vil være vanskelig å forutse om flertallet av meldingssakene vil fremmes hos norsk politi eller utenriksstasjoner. Erfaringer fra de øvrige nordiske landene tilsier at det vil bli en merkbar økning.

Departementet bemerket i proposisjonen at det er foreslått at den nye gjenervervsordningen skal finansieres ved gebyr. I høringsnotatet foreslo departementet å sette gebyret til 1 500 kroner, og har merket seg UDIs uttalelse om at dette vil kunne dekke direktoratets marginale kostnader med sakene. Departementet vurderer at det vil være behov for å sette gebyret noe høyere, for å dekke politiets og utenriksstasjonenes kostnader i forbindelse med saksforberedelse.

UNE viser til at departementet antar at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil medføre en økning i antall søknader om statsborgerskap. UNE antar på denne bakgrunn at forslaget vil generere en del ekstra klagesaker. Departementet bemerket i proposisjonen at det samtidig vil bli en liten nedgang i antall klagesaker, i og med at klager på grunn av kravet om løsning fra annet statsborgerskap vil bortfalle.

Departementet har merket seg innspillene fra flere instanser i politiet vedrørende politiets IKT-systemer og

at flere av systemene i liten grad er tilpasset situasjoner hvor personer har flere enn ett statsborgerskap. Departementet vurderer at flere av utfordringene tilknyttet tilpasning av politiets og utlendingsforvaltningens systemer er aktuelle også i dag.

Departementet vurderer at uttalelsene som er kommet inn i høringsrunden om behovet for endring i politiets IKT-systemer ikke endrer konklusjonen i høringsnotatet om at kostnader forbundet med en eventuell tilrettelegging av politiets systemer vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Folkeregisteret har funksjonalitet for å registrere opp til 10 statsborgerskap på en og samme person samt en funksjonalitet for å distribuere informasjon om opp til 10 statsborgerskap via distributør. Datasystemet for utlendings- og flyktningssaker har også funksjonalitet for å registrere flere statsborgerskap på en og samme person.

Departementet foreslår i proposisjonen at lovforslaget tidligst trer i kraft et år etter oppsigelse av kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap. Dette vil gi forvaltningen en viss tid til å foreta nødvendige tilpasninger i IKT-systemene.

Departementet har merket seg innspillene fra Forsvarets Sikkerhetsavdeling og Nasjonal sikkerhetsmyndighet om at forslaget vil ha både administrative og økonomiske konsekvenser for klareringsmyndigheten.

Departementet antar i proposisjonen at klarering av personer som med lovforslaget vil kunne erverve flere statsborgerskap, vil komme som en gradvis konsekvens av forslaget. Departementet vurderer at høringsuttalelsene ikke endrer konklusjonen i høringsnotatet om at økte kostnader i tilknytning til lovforslaget vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

1.8 Ikrafttredelse

Departementet foreslår i proposisjonen at lovendringene trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Departementet bemerker at Europarådskonvensjonen av 1963 likevel ikke er til hinder for at tilfeller som i dag omfattes av tapsregelen i statsborgerloven § 26 første ledd, samt opphevelse av løsningskravet i statsborgerloven, trer i kraft før Norges oppsigelse av kapittel I i konvensjonen får virkning. Dette åpner for delt ikrafttredelse av lovforslaget.

Departementet foreslår imidlertid ikke i proposisjonen at lovendringene skal tre i kraft på ulike tidspunkter. Det vises særlig til at rettstilstanden i en overgangsfase kan bli uoversiktlig. Dette er i seg selv uheldig og kan også generere flere publikumshenvendelser til utlendingsforvaltningen og politiet.

2. Komiteens behandling

Komiteen har avholdt muntlig høring 6. november 2018.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønnaas Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til proposisjonen.

3.1 Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at departementet i proposisjonen foreslår å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Løsning fra annet statsborgerskap vil ikke lenger være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap, og norske borgere vil ikke lenger automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke.

Flertallet merker seg at et klart flertall av høringsuttalelsene fra offentlige institusjoner og organisasjoner og samtlige privatpersoner er positive til å avvikle dagens hovedregel om ett statsborgerskap.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Representantforslag 10 S (2016–2017) om å tillate dobbelt statsborgerskap og begrunnelsen i dette. Et moderne demokrati bør ikke tvinge frie mennesker til å si fra seg et statsborgerskap de har fått og ønsker å beholde. Økende migrasjon gjør at mange i dag har tilknytning til flere land. Dette skjer av mange grunner, – som studier, arbeid og ekteskap på tvers av landegrensene for å nevne noe. For mange med sterk tilknytning til flere land er det tungvint og vanskelig å skulle si fra seg statsborgerskap, og muligheten til å ha to statsborgerskap vil gjøre livet enklere, integreringa bedre og vil være mer rettferdig og inkluderende for mange innbyggere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at det bemerkes fra en rekke høringsinstanser at både det å beholde og avvikle prinsippet om ett statsborger-

skap vil ha fordeler og ulemper – men med flere positive enn negative sider å avvike prinsippet om ett statsborgerskap.

Flertallet merker seg at departementet har redegjort for mulige negative konsekvenser for kriminalitetsbildet. Det er kun Politiets utlendingsenhet som uttaler at de på denne bakgrunn ikke støtter forslaget. Flertallet er enig med Kripos og Politidirektoratet i at det er viktig å være bevisst på utfordringene en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan medføre for kriminalitetsbekjempelsen.

Flertallet merker seg at forslaget ikke innebærer endringer i de øvrige kravene for erverv av norsk statsborgerskap, herunder kravet til klarlagt identitet og vandel. Som påpekt av Oslo politidistrikt vil forslaget også kunne bidra til større oversikt og kontroll, da mange i dag gjennerverver opprinnelig statsborgerskap etter å ha fått innvilget det norske uten å opplyse om dette til norske myndigheter. I likhet med UDI viser departementet til at ID-kriminalitet er et økende problem allerede i dag. Mye taler for at tiltak for å bekjempe denne typen kriminalitet bør utredes uavhengig av det foreliggende lovforslaget.

Flertallet har merket seg innspillene om betydningen av statsborgerskap i barne bortføringsaker. Departementet gir i proposisjonens pkt. 4.3 en nærmere omtale av temaet. Flertallet er på denne bakgrunn av den oppfatning at det ikke finnes klare tendenser som tilsier at en eventuell endring av prinsippet om ett statsborgerskap vil ha entydig negative konsekvenser i slike saker. I enkelte saker kan det være en fordel at lovverket åpner for flere statsborgerskap, blant annet ved at muligheten for at barnet taper det norske statsborgerskapet grunnet erverv av et annet bortfaller. Det at barn eller andre også har et norsk statsborgerskap, vil i en del tilfeller gjøre det lettere for norske myndigheter å bistå dem. I andre saker kan flere statsborgerskap vanskelig gjøre retur av barnet til Norge og samarbeid med det andre landets myndigheter.

Flertallet understreker viktigheten av å styrke forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll og øvrige integreringstiltak rettet inn mot grupper hvor tvangsekteskap forekommer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener også forslaget om avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap må ses i sammenheng med endringer i statsborgerloven om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold, vedtatt i mars 2018. Det er en forutsetning for å frata personer statsborgerskapet at disse har flere statsborgerskap enn det norske, og tapsregelen vil ikke få full effekt dersom ikke hovedregelen om ett statsborgerskap endres. Enkelte høringsinstanser har innvendinger mot å begrunne et forslag om avvikling av

prinsippet om ett statsborgerskap i adgangen til å frata personer statsborgerskapet. Noen har også bemerket at de nye hjemlene for tap av statsborgerskap vil gjelde et lite antall saker. Disse medlemmer mener at den nye hjemmelen for tap av statsborgerskap, og den foreslåtte avviklingen av dagens hovedprinsipp om ett statsborgerskap, kan bidra til å hindre terrorvirksomhet i Norge.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er uenig i premisset om at dobbelt statsborgerskap skal tillates fordi en ønsker å gjøre det lettere å frata flere statsborgerskapet. Dette medlem mener myndighetenes arbeid med innvilgelse av statsborgerskap skal ha høy kvalitet slik at statsborgerskap på feil grunnlag unngås. Dette medlem viser også til Representantforslag 43 S (2018–2019) om å innføre foreldesfrist for tilbakekall av statsborgerskap slik flere land har. Dette medlem har støttet innføringen av muligheten til å frata statsborgerskap som straff i svært alvorlige saker som handler om terror og folkemord. Dette medlem viser til merknader i Innst. 173 L (2017–2018) og begrunnelsene der. Dette medlem vil advare mot symbolpolitiske markeringer i kampen mot terror som ikke gir økt trygghet, men som er en straffereaksjon på faktisk begåtte handlinger. Å forhindre og bekjempe terror er viktig og vanskelig og krever helt andre virkemidler. Hovedsporet må være politiarbeid, etterretning som konfliktdependende internasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid mv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til følgende anmodningsvedtak (nr. 525 av 15. mars 2016):

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap slår ut i praksis i en mer globalisert hverdag, blant annet for arbeidsmuligheter og sikkerhets- og kriminalitetsbildet, og eventuelle behov for endringer i statsborgerloven som følge av dette. Regjeringen bes også vurdere om endringer i andre lover kan avhjelpe situasjonen for dem som i dag opplever ulemper ved prinsippet om ett statsborgerskap, fremfor å endre statsborgerloven. En utredning må også inneholde en vurdering av hvilke konsekvenser en eventuell åpning for dobbelt statsborgerskap vil ha for plikter og rettigheter i Norge.»

Disse medlemmer mener det både i høringsnotatet og i lovproposisjonen mangler en grundig drøfting vedrørende hvilke konsekvenser dobbelt statsborgerskap vil ha for integreringen i Norge, og særlig hvilke negative effekter det kan ha. Proposisjonen drøfter konkrete situasjoner, som for eksempel vanskeligheten med å gi konsulær bistand til en norsk statsborger som oppholder seg i et annet land han har statsborgerskap i, men mangler en mer overordnet drøfting av hva forslaget vil innebære for barn og unge som utsettes for

ulike former av sosial kontroll. Dette påpekes av flere instanser i høringen uten at det følges opp i proposisjonen som er sendt Stortinget.

Disse medlemmer viser til at regjeringen også ble bedt om å vurdere om endringer i andre lover kan avhjelpe situasjonen for dem som i dag opplever ulemper ved prinsippet om ett statsborgerskap, fremfor å endre statsborgerloven. Disse medlemmer merker seg at departementet peker på at det er lite hensiktsmessig å avbøte ulempene ved prinsippet om ett statsborgerskap med endringer i andre lover.

Disse medlemmer viser til følgende NOU 2000:32 Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap. I denne NOUen skriver Alf-Inge Jansen i en dissens:

«Det at norske statsborgere skal ha bare det norske statsborgerskapet er noe alle borgere som medlemmer av det norske politiske fellesskapet har interesse i. Det å gripe inn overfor det eksklusive likhetsprinsipp som norsk statsborgerskap bygger på angår derfor alle som inngår i dette fellesskapet, og gjør det på den måten at dette eksklusive likhetsprinsippet brytes og erstattes med et forskjellsprinsipp – det at noen av medlemmene også kan tilhøre et annet eller flere andre slike politiske fellesskap og ha interesser i det (dem) og handle ut fra disse interessene. Det i et fellesskap å erstatte et likhetsprinsipp med et prinsipp som medfører forskjeller som kan oppfattes som tildeling av særfordeler og privilegier, det angår alle medlemmene av dette fellesskapet – ikke bare dem som blir tildelt fordelene.»

Disse medlemmer vil påpeke at borgernes rettigheter knyttet til et likhetsprinsipp for alle ikke er tilstrekkelig belyst i lovforslaget.

Disse medlemmer støtter, på denne bakgrunn, ikke de foreslåtte endringene i statsborgerloven.

Disse medlemmer vil kommentere at en rekke høringsinstanser påpeker i sine høringssvar at når norske borgere befinner seg i sitt andre hjemland, vil det være meget vanskelig for Norge å yte konsulær bistand. Dobbelt statsborgerskap kan gjøre det vanskeligere å få utlevert borgere som har begått eller planlegger å begå alvorlig kriminalitet. Videre kan dobbelt statsborgerskap gjøre det lettere å bedrive ID-kriminalitet. Det åpner for at enkelte kan operere med én identitet i Norge og en annen i en annen stat. Disse medlemmer er bekymret for følgene dobbelt statsborgerskap kan få for barn og unge som utsettes for tvangsekteskap og kone-dumping. Disse medlemmer vil særlig vise til høringssvar fra Kripos, Oslo politidistrikt og Politidirektoratet som skriver i sine høringsbrev at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan medføre utfordringer for kriminalitetsbekjempelsen, samt at forslaget kan påvirke norske myndigheters mulighet til å forebygge straffbare forhold i utlandet, særlig ved at dagens regler om passhindringer i passloven kan miste noe av sin effekt. Politiets utlendingsenhet (PU) støtter ikke forslaget om å avvike prinsippet om ett statsborger-

skap, og viser til at dette vil kunne føre til et større omfang av ID-kriminalitet. PU uttaler at forslaget kan legge til rette for at kriminelle med flere statsborgerskap smidig kan forflytte seg mellom land, herunder inn- og utreise til og fra Schengen-området. Videre uttaler Advokatforeningen, Barneombudet, IMDi, JURK, Kripos og POD i sine høringssvar til lovforslaget at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan ha en negativ effekt i saker om tvangsekteskap, barne bortføring og tilbakeholdelse i utlandet samt vanskeliggjøre konsulær bistand i disse sakene. Kripos mener det er viktig å utrede de særskilte utfordringene som barne bortføringssaker vil kunne utløse, og viser til at utfordringer knyttet til konsulær bistand i vertslandet til en person med dobbelt statsborgerskap vil settes på spissen for bortførte barn.

Disse medlemmer mener det er ingen tvil om at noen i Norge vil nyte godt av en endring som tillater dobbelt statsborgerskap. Samtidig vil endringen åpenbart kunne ha negative konsekvenser for sårbare og ressursvake grupper. Disse medlemmer mener de negative konsekvensene for sårbare grupper i vårt samfunn er langt mer alvorlige og veier tyngst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet forstår at regelverket kan oppfattes som litt uklart for mange i dag. Dagens hovedregel rammer særlig nordmenn som i kortere eller lengre tidsrom flytter utenlands og tar annet statsborgerskap. De vil automatisk miste sitt norske statsborgerskap uten unntak og uten rett til å klage. Disse medlemmer peker på at vi må ha et regelverk som gjenspeiler virkeligheten mange lever i. I et globalisert samfunn har mange tilhørighet til flere land. Disse medlemmer ser at regelverket slik det praktiseres i dag kan oppfattes vilkårlig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at regjeringen må utrede og gjennomgå dagens regelverk grundigere enn hva proposisjonen gjør.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener vilkårlighet må forhindres og det må åpnes for smidige løsninger der kriteriene i dagens regelverk åpner for det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå praktiseringen av regelverket knyttet til prinsippet om enkelt statsborgerskap og eventuelt foreslå endringer for å forhindre vilkårlighet i praktiseringen av dette.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det kan oppstå en lojalitetskonflikt når man får dobbelt statsborgerskap. Ved erverv av dobbelt statsborgerskap får man retter og plikter i to land, med det medfølger en forventning om lojalitet til disse landene. Disse medlemmer mener det er problematisk at man ikke har fått belyst eventuelle konsekvenser av denne lojalitetskonflikten på en tilstrekkelig måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil peke på at likhetsprinsippet langt ifra er gjennomført i dagens lovverk og praksis. Det er en rekke unntak fra dette prinsippet som fører til at UDI må bruke ressurser på å ta stilling til alle unntakene fra hovedregelen om ett statsborgerskap, noe som gjør at dagens holdning er tungvint å håndheve. UDI opplyser i sitt hørings svar at unntakene omfatter rundt 50 pst. av alle de som søker om norsk statsborgerskap. Prinsippet om ett statsborgerskap er derfor allerede så uthullet at det er vanskelig å snakke om et rent prinsipp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er en del av en mer global verden hvor flere har tilknytning til flere land. For mange har det både en praktisk side å kunne beholde sitt opprinnelige statsborgerskap i forbindelse med reiser og besøk, men også et ønske om å beholde en tilhørighet til sitt opprinnelige land. Det er mange som ikke lever hele sitt liv i samme land. Både nordmenn i utlandet og utlendinger i Norge vegrer seg for å gi opp sitt statsborgerskap for å kunne delta i det landet de bor i, eller i Norge, med fulle rettigheter. Dette medlem vil i den sammenheng vise til UDIs hørings svar hvor de peker på utfordringer og situasjoner hvor noen uforvarende har mistet sitt norske statsborgerskap selv med en sterk tilknytning og er henvist til å søke om oppholdstillatelse. Dette medlem mener at det å ikke få norsk statsborgerskap uten samtidig å måtte si fra seg det opprinnelige kan bidra til å forsterke følelse av å ikke være en del av samfunnet, og hindre integreringen. I den sammenheng vil dette medlem vise til IMDIs høringsuttalelse hvor de peker på at muligheten til å få dobbelt statsborgerskap, og dermed også det norske, kan styrke integreringen og at de anbefaler denne løsningen ut fra et integreringsperspektiv.

Dette medlem viser til at sannsynligvis er det mange som bor i Norge og som kunne tenkt seg å bli norske statsborgere hvis de ikke samtidig hadde blitt tvunget til å gi opp sitt opprinnelige statsborgerskap. UDI opplyser at det er ca. 59 000 mennesker som oppfyller kravene for norsk statsborgerskap, men som ikke kan få et norsk uten å løse seg fra sitt gamle, i tillegg til nordiske borgere. Det er ikke gitt at alle disse ønsker å få

et norsk statsborgerskap i tillegg til sitt opprinnelige. I tillegg er det mange som ikke har mulighet til å si fra seg statsborgerskapet uten en stor kostnad, blant annet at flere land ikke aksepterer at noen senere i livet kan få tilbake sitt gamle om det første er frasagt en gang. Dette gjør at vi i dag har mange i Norge som er ekskludert fra det øverste politiske fellesskapet, og ikke kan delta fullt ut i det norske samfunnet for eksempel i yrker som krever norsk statsborgerskap. Dette medlem mener dette gjør at mange som i hovedsak skal leve livene sine i Norge, ikke får den tilknytningen til Norge som de kunne ha hatt om de hadde hatt mulighet til å tilegne seg et norsk statsborgerskap. Dette medlem er mindre redd for den hypotetiske lojalitetskonflikten som komiteens medlemmer fra Senterpartiet er bekymret for, og mer redd for at personer som er og virker i Norge, ikke får mulighet til å få den tilknytningen de skulle ønske seg. Det virker også unødvendig å måtte påpeke at statsborgerskap i seg selv ikke er en garanti for lojalitet verken den ene eller andre veien, og at lojalitetskonflikter i stillinger hvor dette er avgjørende må avklares konkret ut fra egnethet og habilitet.

Dette medlem vil peke på at ID-kriminalitet ikke vil stanses av å holde på prinsippet om kun ett statsborgerskap. Dette medlem har flere ganger etterlyst fortløpende i arbeidet med biometrisk identifikasjon og vil, uavhengig av endringer i statsborgerloven, vise til at dette er et av de viktigste tiltakene mot ID-kriminalitet.

Dette medlem vil vise til UNICEFs hørings svar hvor de mener at dette forslaget kan bidra til at barn får lov å bevare sin identitet, og at dette vil være til barnets beste jf. barnekonvensjonens artikkel 3. Dette medlem ser likevel problemer knyttet til konsulerbistand i barnebortføringssaker. Samtidig er det også problematisk at barn automatisk kan miste sitt norske statsborgerskap, eller at barn som har tilknytning til Norge, men som på grunn av kravet om ett statsborgerskap ikke har fått statsborgerskap, mister sin oppholdstillatelse. Dette medlem har derfor kommet frem til at dette ikke er avgjørende i spørsmålet om avviking av prinsippet, og ber regjeringen følge tettere opp problematikken med barnebortføring.

Dette medlem mener at arbeidet med informasjon og arbeid mot tvangsekteskap må styrkes, men at dette ikke er en motsetning til å gi mulighet for dobbelt statsborgerskap. Det vil også være en styrke at det er flere som får mulighet til å bli norske statsborgere, og dermed knyttes tettere til det norske fellesskapet hvor det arbeides aktivt mot tvangsekteskap. Dette medlem viser til IMDIs høringsuttalelse hvor de uttaler at dobbelt statsborgerskap vil kunne ha konsekvenser for norske myndigheters mulighet for å gi konsuler bistand, men at dette er et problem allerede i dag fordi man i flere av landene hvor tvangsekteskap forekommer uansett

ikke kan løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. IMDi påpeker også at endringen kan medføre at flere utenlandske borgere fra aktuelle land som tidligere ikke har søkt om norsk statsborgerskap, blir norske borgere. Overfor denne gruppen vil det bli lettere å yte konsulær bistand.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener også at lovforslaget kan lette arbeid med retur av personer som har fått tilbakekalt sitt statsborgerskap grunnet eksempelvis uriktige opplysninger. Flertallet finner ikke at det er grunnlag for å hevde at en generell åpning i lovverket for å tillate flere enn ett statsborgerskap vil svekke den enkeltes lojalitet eller følelse av tilhørighet til Norge.

3.2 Gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske borgere

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget om gjenerverv ved melding for personer som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 eller som har fått det norske statsborgerskapet tilbakekalt som følge av at løsningskravet ikke er oppfylt, jf. § 26 første ledd, eller etter tilsvarende bestemmelser i tidligere statsborgerskapslovgivning.

Formålet med den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen er å kompensere for tidligere tap av norsk statsborgerskap. Flertallet merker seg at adgangen til gjenerverv ved melding kun skal gjelde personer som faktisk har ervervet norsk statsborgerskap og senere tapt dette som en følge av prinsippet om ett statsborgerskap.

Flertallet merker seg at personer under 18 år som selv aldri har vært norske statsborgere, men som er barn av personer som gjenerverver norsk statsborgerskap etter ny bestemmelse om gjenerverv ved melding, ikke omfattes av ny § 22 a. Flertallet støtter forslaget om at denne gruppen skal kunne erverve norsk statsborgerskap som bipersoner ved søknad etter reglene i § 17.

Flertallet merker seg at enkelte høringsinstanser har uttalt at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap også må medføre endringer i statsborgerloven § 24, og at personer som har mistet statsborgerskapet som følge av fravær fra riket bør omfattes av den foreslåtte bestemmelsen om gjenerverv, eller på annen måte få lempeligere vilkår for å gjenerverve norsk statsborgerskap. Flertallet er ikke enig i dette. Flertallet anser ikke bestemmelsen om tap av statsborgerskap ved fravær fra riket for å være et utslag av prinsippet om

ett statsborgerskap. Departementet bemerker også at de øvrige nordiske landene har beholdt en bestemmelse tilsvarende § 24 i sin lovgivning.

Flertallet viser til at nordiske borgere som tidligere har vært norske, er omfattet av foreslått gjenervervsbestemmelse i § 22 a på lik linje med andre lands borgere. Tidligere norske borgere, og som nå er nordiske borgere, kan i tillegg være omfattet av særreglene for nordiske borgere i statsborgerloven kapittel 4. I statsborgerloven § 21 har den som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare har vært statsborger av annet nordisk land, ved melding, rett til å få det norske statsborgerskapet tilbake såfremt melderens har bosatt seg i riket og godtgjør at vedkommende senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap. Denne gruppen omfattes altså i motsetning til ikke-nordiske borgere av to ulike bestemmelser om gjenerverv ved melding, ved innføring av ny § 22 a.

Flertallet viser til at det er enkelte forskjeller mellom de to bestemmelsene, for eksempel at det ikke kreves gebyr for å melde seg norsk etter særreglene for nordiske borgere i statsborgerloven kapittel 4. Den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen i § 22 a er foreslått finansiert ved gebyr. Videre stilles det etter § 22 a ikke krav om at man må være bosatt i riket på meldingstidspunktet. Dette er imidlertid et krav etter § 21.

3.3 Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget i høringsnotatet om å si opp kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap, forutsatt at Stortinget vedtar at Norge skal avvike prinsippet om ett statsborgerskap. Dette er en forutsetning for å kunne la borgerne beholde det norske statsborgerskapet selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig.

Flertallet mener en oppsigelse ikke anses som kontroversiell fordi Europarådet selv har endret innstilling til spørsmålet om tap av statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap. Det ble også vist til at det ifølge 1997-konvensjonen er opp til landene selv å tillate dobbelt statsborgerskap i disse tilfellene.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjennomgå praktiseringen av regelverket knyttet til prinsippet om enkelt stats-

borgerskap og eventuelt foreslå endringer for å forhindre vilkårlighet i praktiseringen av dette.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstav f og g skal lyde:

- f) fyller kravene om norskopplæring og kunnskaper i norsk muntlig og samfunnskunnskap fastsatt i § 8, og
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, *jf.* § 9.

§ 7 første ledd bokstav h oppheves.

§ 10 oppheves.

§ 16 første ledd første punktum skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b og e.

§ 17 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav a, c og g, og det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd. Det samme gjelder barn av foreldre som har ervervet norsk statsborgerskap i medhold av §§ 20, 21 eller 22 a. Søkerens alder på søknadstidspunktet er avgjørende for om søkeren kan erverve norsk statsborgerskap etter paragrafen her.

§ 20 første ledd annet punktum oppheves.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Gjennerverv ved melding*

Den som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare har vært statsborger av annet nordisk land, har ved melding rett til å få det norske statsborgerskapet tilbake såfremt melderens har bosatt seg i riket.

§ 22 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i §§ 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i riket.

Nytt kapittel 4 A med § 22 a skal lyde:

Kapittel 4 A Gjennerverv av norsk statsborgerskap ved melding

§ 22 a *Gjennerverv av norsk statsborgerskap ved melding*

Den som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av et annet statsborgerskap, eller ved manglende løsning fra et annet statsborgerskap, har ved melding rett til å bli norsk statsborger. Melderens må ha klarlagt sin identitet for å kunne gjennerverve norsk statsborgerskap.

Meldere som etter å ha tapt norsk statsborgerskap, er ilagt ubetinget fengselsstraff, forvaring eller en strafferettslig særreaksjon, har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd. Det samme gjelder meldere som er siktet eller tiltalt for et straffbart forhold som kan føre til ubetinget fengselsstraff, forvaring eller en strafferettslig særreaksjon. En uttømmende og utvidet politiattest, *jf.* politiregisterloven § 41 nr. 2, skal følge en melding om gjennerverv av statsborgerskap.

Meldere som etter å ha tapt norsk statsborgerskap, er domfelt for overtredelse av en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127, *jf.* § 123, har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd. Det samme gjelder dersom melderens er domfelt for overtredelse av tilsvarende bestemmelser i straffeloven 1902.

Melderens må sannsynliggjøre å ha hatt opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år. Dette kravet gjelder ikke meldere som tidligere har ervervet norsk statsborgerskap ved søknad.

Melderens har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd dersom hensynet til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Kongen kan gi forskrift om kravet til klarlagt identitet og til politiattest.

§ 23 oppheves.

§ 26 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir første ledd.

§ 27 første ledd skal lyde:

Søknad om norsk statsborgerskap inngis til politiet eller norsk utenriksstasjon som forbereder saken. Utlendingsdirektoratet avgjør søknaden. Melding om norsk statsborgerskap inngis til politiet som forbereder saken. *Melding om gjennerverv av norsk statsborgerskap*

etter § 22 a kan også inngis til norsk utenriksstasjon. Utlendingsdirektoratet treffer vedtak om meldingen skal godtas eller ikke.

§ 31 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for erverv av norsk statsborgerskap etter §§ 21, 22 a og 37.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 27. november 2018

Karin Andersen

leder

Jon Engen-Helgheim

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 14. november 2018****Svar på spørsmål fra Kommunal- og forvaltningskomiteen til kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner om Prop. 111 L (2017-2018)**

Det vises til brev fra komiteen av 31.10.2018, hvor det i forbindelse med behandlingen av Prop. 111 L (2017-2018) om endringer i statsborgerloven bes om svar på spørsmål fra Arbeiderpartiets fraksjon i komiteen. Kunnskapsdepartementet har vært i kontakt med Utlendingsdirektoratet, Skatteetaten og Utenriksdepartementet i forbindelse med utarbeidelse av svar.

Spørsmål:

Hvilke lands borgere kan ikke løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap og får dermed unntak fra løsningskravet ved erverv av norsk statsborgerskap? Ber om en uttømmende liste for hvilke land dette gjelder alltid og som hovedregel og sjeldent.

Svar:

Når UDI vurderer om det skal gjøres unntak fra kravet om løsning fra annet statsborgerskap er dette basert på flere faktorer. Lovgivningen i søkerens hjemland og UDIs erfaring med hvordan regelverket i det aktuelle land blir praktisert, er de viktigste. Utover det kan det

være individuelle grunner til at UDI gjør unntak fra kravet om løsning. Det kan for eksempel være at søkeren har opphold i Norge som flyktning, og at hensynet til søkerens sikkerhet derfor tilsier at man ikke kontakter hjemlandet. Det kan også være at løsning anses å være praktisk umulig, tar svært lang tid, eller anses å være urimelig tyngende for den det gjelder.

Dersom statsborgerlovgivningen i søkerens hjemland ikke åpner for dobbelt statsborgerskap, tapes statsborgerskapet automatisk i det søkeren blir norsk. I slike tilfeller har det i realiteten ingen betydning om UDI unntar fra kravet om løsning, selv om det ville ha vært grunnlag for det.

I oversikten under er det laget en uttømmende liste over land som UDI vurderer søknader fra. Oversikten oppdateres av UDI etter hvert som man får ny kunnskap om praktisering av regler for tap av statsborgerskap i de ulike landene. Det skilles mellom land der borgerne taper sitt tidligere statsborgerskap automatisk ved erverv av norsk statsborgerskap, land der UDI alltid gjør unntak fra kravet om løsning, land der mer enn femti prosent får unntak og land der under femti prosent av søkerne får unntak fra kravet om løsning.

Automatisk tap (aldri unntak)	Alltid unntak (dobbelt)	Ofte unntak (50% eller fler)	Sjelden unntak (færre enn 50 %)
Andorra	Afghanistan	Aserbajdsjan	Albania
Bhutan	Algerie	Benin	Antigua og Barbuda
Ekvatorial-Guinea	Angola	Bosnia-	Armenia
Elfenbeinskysten	Argentina	Hercegovina	Australia
Etiopia	Bolivia	Burundi	Bahamas
Fiji	Brasil	El Salvador	Bahrain
Filippinene	Costa Rica	Jamaica	Bangladesh
Forente arabiske emirater	Cuba	Kosovo	Barbados
Guinea	Ecuador	Kroatia	Belgia
Guinea-Bissau	Eritrea	Makedonia	Belize
Haiti	Rwanda	Russland	Botswana
Honduras	Hellas	Serbia	Bulgaria
Indonesia	Irak	Sierra Leone	Burkina Faso
Japan	Iran	Slovakia	Canada
Kamerun	Jemen	Slovenia	Chile
Kasakhstan	Jordan	Sudan	Colombia
kina	Kambodsja	Sør-Sudan	Danmark
		Tadsjikistan	

Automatisk tap (aldri unntak)	Alltid unntak (dobbel)	Ofte unntak (50% eller fler)	Sjelden unntak (færre enn 50 %)
Kongo (tidligere Kongo Brazzaville)			
	Laos	Togo	Djibouti
Kongo, den dem. republikken	Libanon	Tsjad	Dominica
Kuwait	Libya	USA	Dominikanske republikk
Lesotho	Marokko		Egypt
Liberia	Mexico		Estland
Madagaskar	Moldova		Finland
Malawi	Nicaragua		Frankrike
Mali	Nord-Korea		Gambia
Mosambik	Panama		Georgia
Myanmar	Rwanda		Ghana
Nederland	Somalia		Grenada
Nepal	Syria		Guatemala
Niger	Thailand		Guyana
Sao Tome og Principe	Tunisia		Hviterussland
Sentralafrikanske republikk	Turkmenistan		India
Seychellene	Ukraina		Irland
Slovakia	Uruguay		Island
Sri Lanka	Usbekistan		Italia
Surinam			Kapp Verde
Sør-Afrika			Kenya
Sør-Korea			Kirgisistan
Trinidad og Tobago			Komorene
Tuvalu			Kypros
Tyskland			Latvia
Uganda			Liechtenstein
Zimbabwe			Litauen
Østerrike			Luxembourg
			Malaysia
			Maldivene
			Malta
			Mauritius
			Mongolia
			Montenegro
			Namibia
			New Zealand
			Nigeria
			Oman
			Pakistan
			Papau Ny Guinea
			Paraguay
			Peru
			Polen
			Portugal
			Romania

Automatisk tap (aldri unntak)	Alltid unntak (dobbel)	Ofte unntak (50% eller fler)	Sjelden unntak (færre enn 50 %)
			Saudi-Arabia Senegal Singapore Spania St. Lucia Storbritannia Sveits Sverige Tanzania Tonga Tsjekiske Republikk Tyrkia Ungarn Venezuela Vietnam Zambia

Spørsmål:

Hvor mange med permanent opphold i Norge i dag forventer regjeringen at vil søke om norsk statsborgerskap dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikes, og hvilke nasjonaliteter er mest aktuelle? Hvor mange har permanent opphold i Norge med botid lang nok til å kunne søke om norsk statsborgerskap og hvilke nasjonaliteter er dette?

Svar:

Verken departementet eller UDI kan svare på hvor mange som forventes å søke om statsborgerskap etter lovendringen.

Svenske myndigheter har rapportert om at ca. 15.000 flere søknader om statsborgerskap ble levert inn de første tre årene etter at loven ble endret. Dette var en økning på ca. 18 prosent. Effekten ble redusert etter dette. I Finland opplevde man en økning etter å ha åpnet fullt ut for dobbelt statsborgerskap, og finske myndigheter uttaler at det fremstår som innlysende at endringer gir flere søknader om statsborgerskap. Det understrekes likevel at også andre endringer i statsborgerloven påvirker antallet søknader, og det er derfor vanskelig å tallfeste hva prinsippendringen i Finland i 2003 om å åpne for dobbelt statsborgerskap har betydd. Finske myndigheter opplyser om at det i perioden 1995 til 2002 ble fremsatt 29195 søknader om finsk statsborgerskap. I perioden fra 2003 til 2010 ble det fremsatt 30272 søknader. I perioden 2011 til 2015 ble det fremsatt 44 604 søknader, men her understreker finske myndigheter at sammenlikning er vanskelig på grunn av redusert krav til botid og en generell tendens til flere søknader. Basert på uttalelser fra de nordiske land antar departementet at

man vil se en moderat økning i antallet søknader om norsk statsborgerskap. Det vil likevel være vanskelig å gi nøyaktige anslag, da også andre endringer i statsborgerlovgivningen kan påvirke antallet søknader om statsborgerskap, eksempelvis endringer i de øvrige vilkårene som stilles for å bli norsk statsborger.

UDI har beregnet hvor mange personer som har hatt permanent oppholdstillatelse i fire år eller mer, eller varig oppholdsrett etter EØS-regelverket i to år eller mer, og som blir berørt av lovforslaget fordi de ville fått krav om å løse seg etter dagens regelverk. Disse personene har opparbeidet nok botid til å søke om norsk statsborgerskap og årsaken til at de enda ikke har søkt om norsk statsborgerskap *kan* være at de må si fra seg annet statsborgerskap.

Totalt har UDI registrert 61 000 personer som fyller disse kriteriene.

Tabellen under viser en oversikt over de 20 landene med flest personer som har bodd lenge i Norge med permanent oppholdstillatelse eller varig oppholdsrett og som kan komme til å søke om statsborgerskap etter lovendringen. Første kolonner viser land, andre kolonne viser antall personer som har hatt varig oppholdsrett i to år eller mer og tredje kolonne viser personer som har hatt permanent oppholdstillatelse i fire år eller mer.

I tillegg til disse personene kommer EØS-borgere som ikke har søkt om varig oppholdsrett i Norge, men som likevel kan ha bodd i Norge lenge nok til å søke om norsk statsborgerskap. Nordiske borgere er heller ikke inkludert i disse tallene. UDI antar at disse sistnevnte gruppene utgjør et betydelig antall personer.

Antall personer	EØSVARIG i minst to år	PO i minst fire år	Totalsum
Polen	16443	1672	18115
Storbritannia	1530	4986	6516
Russland	69	5607	5676
USA	31	4612	4643
Litauen	3494	425	3919
Bosnia-Hercegovina	3	2237	2240
Frankrike	747	815	1562
Tyrkia	20	1430	1450
Chile	28	1207	1235
Romania	886	344	1230
Pakistan	19	1189	1208
Latvia	774	229	1003
Italia	491	486	977
Spania	406	563	969
Canada	7	883	890
Serbia	12	831	843
India	5	656	661
Estland	388	239	627
Sveits	91	522	613
Kroatia	17	592	609

Spørsmål:

Hvor mange har årlig mistet sitt norske statsborgerskap som følge av at de har ervervet et annet og hvilke statsborgerskap er dette som oftest snakk om? (siste 10 år)

Svar:

Norske myndigheter har ikke oversikt over hvor mange som har tapt det norske statsborgerskapet på grunn av erverv av annet statsborgerskap. Der norske myndigheter er gjort kjent med tapet, vil tapet av norsk statsborgerskap være registrert i Folkeregisteret. UDI antar imidlertid at det er et ukjent antall personer som registrert som norske i folkeregisteret selv om de i realiteten har mistet norsk statsborgerskap og at disse stort sett er bosatt i utlandet. Skatteetaten opplyser videre at det mottas en del meldinger fra dansk og særlig svensk statsborgermyndighet over personer som erverver henholdsvis dansk og svensk borgerskap. Ellers skjer melding om erverv gjennom utenriksstasjonene, enten på grunn av fremvisning av nytt statsborgerbrev eller at annet statsborgerskap blir avdekket i samband med lånesøknad.

Spørsmål:

Hvor mange tidligere norske statsborgere forventer statsråden at vil søke om å gjenerverve sitt norske statsborgerskap dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles?

Svar:

Departementet har forelagt dette spørsmålet for UDI. Direktoratet uttaler at det ikke har grunnlag for å svare på dette da man verken kjenner til hvor mange som har tapt norsk statsborgerskap eller hvor mange av disse som vil ønske å bli norske igjen. Omfanget av sakene vil derfor være vanskelig å anslå. Ca. 650 personer har fått tilbakekalt sitt norske statsborgerskap grunnet manglende løsning fra 2010 og frem til i dag. UDI antar at disse kan ha et ønske om å få tilbake det norske statsborgerskapet.

Ved å ikke foreslå en tidsfrist for gjenerverv antar departementet at dette kan bidra til å spre antall saker over flere år. I både Sverige og Finland valgte man opprinnelig å gi en tidsfrist for å søke om gjenerverv, men har innført en permanent regel om gjenerverv etter en rekke klager om at fristen var for kort. Finske myndigheter har blant annet rapportert om at antallet erklæringer om gjenerverv steg kraftig i tiden frem mot fristens utløp.

Spørsmål:

Finnes det oversikt over hvor mange tidligere norske statsborgere som søker om nytt opphold i Norge? Ber om tall fra de siste 10 år dersom det er tilgjengelig.

Svar:

UDI har ikke mulighet til å identifisere tidligere norske borgere som har søkt om oppholdstillatelse, ettersom personer som søker om opphold i Norge vil være registrert med et annet statsborgerskap i UDIs systemer. UDI

antar at de fleste som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap er bosatt i utlandet. I tillegg til disse så har omtrent 650 personer fått permanent oppholdstillatelse etter tilbakekall av norsk statsborgerskap grunnet manglende løsning fra opprinnelig statsborgerskap fra 2010 og frem til i dag.

Spørsmål:

Hvor mange barn har hatt hele eller tilnærmet hele oppveksten sin i Norge uten norsk statsborgerskap og hvilke nasjonaliteter tilhører disse?

Svar:

Departementet har forelagt spørsmålet for UDI, som uttaler at det har ikke mulighet til å hente ut tall som besvarer dette spørsmålet på en god måte. UDI viser særlig til at det ikke har oversikt over barn fra nordiske land.

Dersom det tas utgangspunkt i barn som er ti år eller eldre og som ble registrert i UDIs saksbehandlingssystem før de fylte tre år, er det rundt 10.000 barn som har oppholdstillatelse eller oppholdsrett i Norge og enda ikke har blitt norske. De fleste av disse barna kommer fra Polen, Tyskland, Russland, Litauen, Nederland, Irak, Somalia, Storbritannia, Filippinene, Sveits, Frankrike og Bosnia- og Hercegovina. Ca. 3100 kommer fra andre land.

Spørsmål:

Hvordan ser departementet for seg å gi konsulær bistand til personer med dobbelt statsborgerskap dersom en person trenger det i landet den har sitt andre statsborgerskap?

Svar:

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet svar på komiteens spørsmål i samråd med Utenriksdepartementet.

Norske myndigheters rett til å tilby konsulær bistand er regulert i Wien-konvensjonen om konsulært samkvem og Helsingforsavtalen om nordisk samarbeid. Konsulær bistand ytes videre i tråd med de føringer som er gitt i Meld. St. 12 (2010-2011) Bistand til nordmenn i utlandet. En eventuell innføring av dobbelt statsborgerskap vil innebære en sannsynlig økning i antallet statsborgere, og dermed også en økning i etterspørselen etter konsulær bistand fra utenriktjenesten. En slik innføring kan medføre utfordringer i vår mulighet til å bistå norske borgere som oppholder seg i et land de også er borgere av. Samtidig kan det være enklere å gi konsulær bistand til en person som også er norsk statsborger, enn til en person som bare er statsborger i et annet land.

Grunnet de mange unntakene fra dagens hovedregel om ett statsborgerskap, har utenriktjenesten allerede erfaring med bistandstrengende nordmenn i utlandet

som har et annet statsborgerskap i tillegg til norsk. Tilknytning til flere land innebærer erfaringsmessig økt kompleksitet og større utfordringer knyttet til den konsulære bistanden fra norske myndigheter. Vertslandet (landet som personen oppholder seg i) vil ofte se bort fra det norske statsborgerskapet, samtidig som det fra den norske statsborgeren kan være ønske og forventninger om bistand fra norske myndigheter.

Visse forvaltningsmessige konsulære tjenester er uproblematisk å tilby personer som også har et annet statsborgerskap enn norsk, men prinsippet om ett statsborgerskap har betydning for norske myndigheters rett til å yte bistand til personer i utlandet. Dette gjelder særlig i akutte eller mer kompliserte saker hvor enkeltpersoner har havnet i vanskelige og til tider livsomveltende situasjoner. Eventuell bistand fra norske myndigheter vil i flere tilfeller være avhengig av tillatelse fra vertslandets myndigheter.

